

Praktijknetwerken veehouderij 2009 Voorbeelden van projecten

Zij gingen u voor

Bent u veehouder met kennis van zaken? Heeft u een goed idee om uw sector vooruit te helpen? Of bent u juist op zoek naar verdieping? Investeer dan in uw bedrijf en in uw sector door met andere veehouders kennis en kunde te delen. De subsidie Praktijknetwerken is bedoeld om uw vernieuwende plannen mogelijk te maken. In deze folder leest u over vijf projecten die geld ontvingen vanuit de subsidie Praktijknetwerken. Deze veehouders gingen u voor.

Foto: Marcel van den Bergh

Foto: Durk Oosterhof

‘Als het aan de koe lag...’

Durk Oosterhof is veehouder in hart en nieren. Samen met biologische, biologisch dynamische en gangbare melkveeouders neemt hij deel aan een samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband onderzoekt in een praktijknetwerk met het Louis Bolk Instituut en de Animal Sciences Group van Wageningen UR hoe koeien in familieverband het beste tot hun recht komen.

Oosterhof: “In ons project *Familiekudde* kijken we vanuit het welzijn van de dieren, maar zeker ook of een familiekudde economisch rendabel is. Het project houdt in dat de kudde centraal staat. En hoe doen jullie dat? “We willen bereiken dat de koeien, kalveren, pinken en eventueel een stier in één familiekudde leven. Dit bevordert het dierenwelzijn. Als het aan de koe ligt, leeft ie met z’n familie in een kudde. Er is dan minder onrust in de kudde en minder onzekerheid voor de dieren. Zo houden we rekening met de koeien en tegelijk met de mening van de consument. Een familiekudde spreekt de mensen aan.”

De meeste veehouders zien hun dieren als individuele koeien. Is dat ook het grote verschil met jullie project? “Ja, de familiekudde is vernieuwend omdat in de melkveehouderij de dieren in groepen worden gehouden vanuit managementoogpunt. Dat de kudde bij elkaar blijft en niet wordt gescheiden is nieuw. In de huidige veehouderij komt dit nauwelijks voor.” Over zijn rol als veehouder en medeaanvrager van de subsidie zegt Oosterhof: “Ik lever vanuit mijn ervaring vooral kennis over praktische zaken. Wat is allemaal haalbaar, wat is niet haalbaar? Ik houd de kalveren tweeënhalve maand bij de moederkoeien. De kennis en ervaring die daaruit voortkomt deel ik met de andere deelnemers aan het project.”

“Creatief met mijn passie voor de dieren”

Het project is niet alleen goed voor het welzijn van zijn koeien en het imago van de sector. Oosterhof: “Ik vind mijn werk inspirerend en erg leuk. Men verwacht niet dat het concept van de familiekudde mogelijk is in deze tijd van schaalvergroting. Dat blijkt uit sommige verraste reacties die ik krijg. Door samen te werken met onderzoekers en de andere veehouders krijg ik veel nieuwe positieve energie. Zo kan ik creatief bezig met mijn idealisme en passie voor de dieren.”

Foto: Zwier van der Vegte

Foto: Durk Oosterhof

Een gezonde varkenshouderij

Varkenshouder Marc Megens uit Afferden richt zich op de gezondheidsstatus van zijn dieren met zijn praktijknetwerk SPF: Hoe voorkom ik ziekte-insleep? SPF staat voor Specific Pathogen Free. De SPF-status betekent dat een varkenshouder dieren houdt die vrij zijn van specifieke ziektekiemen.

Dat SPF staat voor gezonde biggen is bekend in de varkenshouderij. Wat willen jullie bereiken? Megens: “Er is inderdaad veel bekend over de ziektekundige factoren. En er is veel gerekend aan de economische haalbaarheid van SPF. Nieuw aan ons project is hoe je met de inrichting van je (bestaande) bedrijf ziekte kunt voorkomen. Wij gaan van theorie naar praktijk. We bekijken welke onderdelen in de bedrijfsvoering invloed hebben op het wel of niet slagen van SPF. Ons doel is dat bedrijven die opstarten met SPF een grote kans hebben de SPF-status te behouden. Juist omdat van tevoren de ideale omstandigheden zijn gecreëerd.”

“Met de inrichting van je bedrijf ziekte voorkomen”

Bij het netwerk *SPF: Hoe voorkom ik ziekte-insleep?* zijn al meerdere praktische bijeenkomsten geweest. Megens: “We hebben het gehad over diergezondheid, voeding en inrichting. Onlangs hadden we een excursie op een kuikenbroederij. Daar hebben we speciaal gekeken naar hygiëne.” En hoe ervaart men de samenwerking tot zover? “De deelnemers hebben allemaal hun eigen bouwtekening besproken en toegelicht. Dat leverde veel discussie op. Onderling hebben we zo al veel geleerd. Zelf kan ik veel onderwerpen die we bespreken toepassen op mijn huidige bedrijf, maar ook op ons toekomstige bedrijf.”

Foto: Marcel van den Bergh

Voor de toekomst

Waarom bestaat de subsidie Praktijknetwerken veehouderij eigenlijk? André van Straaten is sectormanager niet-grondgebonden veehouderij bij het ministerie van LNV. Hij is nauw betrokken bij de subsidieregeling en de veehouderij.

Volgens Van Straaten zit de Nederlandse veehouderij in een overgangsfase naar een duurzamer producerende sector. Hoe draagt LNV daaraan bij? “We hebben de subsidie Praktijknetwerken opgesteld om de sector te ondersteunen in die overgang. We willen het toekomstperspectief van de veehouder versterken, van kippen- tot konijnenhouders. De regeling maakt dat mogelijk door met moderne vormen kennis uit te wisselen en te verspreiden. En doordat veehouders samenwerken met partners buiten de eigen sector. Ondernemers gaan zélf aan de slag in een breed netwerk. Zo ontstaan nieuwe en betere producten en productiemethoden.” Zie je dat ook terug in de praktijk? Van Straaten: “De projecten in deze folder zijn natuurlijk een goed voorbeeld. Maar ook uit een recente evaluatie blijkt dat de regeling een positieve bijdrage levert aan de duurzame vernieuwingen en kennisuitwisseling in de veehouderij. Dat is een belangrijk signaal dat de subsidie Praktijknetwerken veehouderij voorziet in een behoefte.”

Foto: Ruben Koox

Foto: Durk Oosterhof

Een robot in de wei

Een goed voorbeeld van een langlopend project is Weiderobotmelken. Marco Pool vertelt over de groeiende interesse vanuit de sector.

“Weiderobotmelken is een nieuw concept dat pas sinds kort operationeel is. Het is geschikt voor natuurorganisaties, biologische en gangbare bedrijven. We zijn begonnen met een groepje van zeven veehouders. Inmiddels zijn we gegroeid met nieuwe deelnemers die ook interesse hebben in de weiderobot. Sommigen daarvan willen meer weten, anderen brengen zelf ideeën in. In het begin waren collega-veehouders terughoudend. De laatste tijd verandert dat. We krijgen regelmatig verzoeken om informatie.” Pool heeft wel een idee hoe dat komt: “Automatisch melken is inmiddels gemeengoed. En weidegang is een actueel onderwerp: de consument is er gevoelig voor. Het krijgt steeds meer aandacht nu de marges kleiner worden. Maar de combinatie van automatisch melken en weidegang is nog nieuw. Weiderobotmelken is een concept met veel mogelijkheden. En die diepen wij in ons project uit.” En wat houdt dat uitdiepen in? “We werken met de maker van het prototype aan de verbetering van de weiderobot. En we willen leren van installaties in

“Weiderobotmelken heeft veel mogelijkheden”

Denemarken. Daar zijn we al op bezoek geweest bij de eerste systemen die echt in bedrijf zijn. Verder maken we voor de weiderobot een managementsysteem rondom thema's als energie, logistiek, diermanagement en economische haalbaarheid. En als individuele veehouders schrijven we met onze nieuwe kennis een plan van aanpak voor ons eigen melkveebedrijf. Daarmee kunnen we uiteindelijk zelf gaan melken met een weiderobot. Op dit moment onderzoeken we met een leverancier of we de eerste weiderobot kunnen introduceren bij één van de deelnemers.” Een project met een lange adem dus? Pool: “Zeker, er komen veel nieuwe dingen uit. Samen als veehouders rond de tafel met externe partners geeft ons veel bruikbare kennis. En die kennis werken we uit in mogelijkheden voor onze eigen bedrijven.”

Foto: Zwier van der Vegt

Marco Hol: “Ik stel de juiste vragen”

Foto: Netwerken in de Veehouderij - 2007

Foto: Marco Hol

‘Het netwerk voldoet echt aan een behoefte’

Marco Hol van DLV Intensief Advies BV is procesbegeleider van het project (Co-)vergisting: Gas er op! Dit netwerk werkt aan het verbeteren van het rendement van bestaande (co-)vergisters. Doel is een rendementsverhoging van 5% in de twee jaar die het praktijknetwerk draait.

Hoe zijn jullie van start gegaan? Hol: “Bij de start van het project werd meteen duidelijk dat de bedrijfsleiders van de vergisters veel vragen hadden aan elkaar. Het netwerk voldoet echt aan een behoefte. Eerder moesten bedrijfsleiders ieder voor zich problemen oplossen. Er werd (te) weinig samengewerkt. Nu proberen we samen de meest voorkomende storingen te voorkomen. Zo gaat het rendement van de vergisters omhoog.”

Wat spreekt hem vooral aan? “Het project is vernieuwend omdat we vooral de bestaande vergisters optimaal willen laten draaien. Eerdere projecten gingen over de ontwikkeling van de vergister zelf. (Co-)vergisting: Gas er op! gaat verder en kijkt naar het hele proces eromheen. Daarvoor wisselen we bijvoorbeeld kennis uit over de biologie van de vergister. En projectleden delen reservemateriaal zodat de wachttijd bij een storing terugloopt.” Als procesbegeleider van het netwerk regelt Marco Hol vooral praktische zaken. “Binnen dit netwerk zorg ik ervoor dat de deelnemers van het project inzicht krijgen in elkaars installatie en welke problemen ieders vergister kent. Ik stel de juiste vragen ‘Hoe kunnen we het rendement verhogen, waar moeten we dan aan werken binnen de bedrijfsvoering’. Denk aan de receptuur. Welke producten zijn beschikbaar voor vergisting en zijn die ook geschikt voor de installaties? En niet onbelangrijk, ik regel onze excursies naar de installaties.”

Foto: Hinke Fiona Clossen

Petra Beerda in de Ruterpolder

Foto: Hinke Fiona Clossen

Fries roodbont

Het project Fries roodbont vee als culinaire cultuur-historische ervaring liep een jaar. Voor het netwerk van Hinke Fiona Clossen en Petra Beerda was het hard werken maar met succes. Het bedreigde rundveeras staat weer op de kaart. Hinke Fiona kijkt terug.

Er zijn nog ongeveer 300 Fries roodbonte dieren in ons land. Wat hebben jullie gedaan voor het ras? “De melkproductie van dit ras blijft achter bij de productie van andere rassen. De markt voor Fries roodbont als melkkoe is dus niet groot. Daarom was ons voornaamste doel een nieuwe markt voor het Friese roodbont. Afzet betekent behoud. Behoud van het ras door het op te eten. Zo wordt het cultureel erfgoed van Friesland voor de toekomst bewaard.”

“Een ras in stand houden is meer dan fokken”

Foto: Hinke Fiona Clossen

Over de rolverdeling binnen het project vertelt Hinke Fiona: “Het begint allemaal op het biologische veebedrijf van Petra Beerda. In de authentieke Ruterpolder bij het Friese IJlst worden de stierkalveren geboren. De eerste maanden blijven ze bij de moeder in de kudde. Met vijf maanden gaan de stieren naar het extensieve mestbedrijf van Henk Tolsma. Vervolgens slacht een ambachtelijke slager de dieren als ze slachtrijp zijn. Enkele stieren gebruiken we als fokstier. De vaarskalveren gaan bijvoorbeeld naar het melkveebedrijf van Sido van der Werf die ook in het samenwerkingsverband zit. Maar een ras in stand houden is meer dan fokken. Ook de culinaire traditie is belangrijk. De afzet van het product moet gewaarborgd zijn. We hebben een goed werkbaar netwerk opgezet zodat consumenten vlees van ‘dichtbij’ kunnen eten. Een project als dit kost wel veel tijd en energie. Denk aan de nieuwsbrieven, websites, lezingen, interviews, brainstormsessies, open dagen, fairs en proeverijen die we hebben georganiseerd.”

“Twee koks schreven over Fries roodbont”

Alle inspanning zorgde wel voor aandacht. “Doordat het een aansprekend concept is kregen we veel publiciteit. Twee koks hebben geschreven over Fries roodbont in hun boeken. Ze hebben prachtige foto's gemaakt en heerlijke recepten op basis van Fries roodbont. Ook nu nog heeft de pers volop aandacht voor Fries roodbont.” Een groot succes dus? “Het Fries roodbonte rund staat letterlijk weer op de kaart: de menukaart van toonaangevende restaurants. Iedere maand slacht Menno Hoekstra twee stieren. Hij levert aan de restaurants. Door het project tonen meer veehouders interesse. Er zijn zelfs veehouders die zich hebben aangemeld om dit ras te gaan houden en te exploiteren. Op dit moment loopt de vraag naar Fries roodbont vee zo goed dat er een wachtlijst is voor de vrouwelijke dieren.”

Wat is een samenwerkingsverband?

Een samenwerkingverband bestaat uit minimaal twee veehouders. Het samenwerkingsverband vraagt de subsidie aan. Bij hen ligt het initiatief om met anderen een praktijknetwerk te starten. De veehouders nemen de verantwoordelijkheid om met andere organisaties in een praktijknetwerk een gezamenlijk projectdoel te bereiken. De veehouders willen vanuit een andere invalshoek dan gebruikelijk een probleem aanpakken. Dit doen zij door kennis uit te wisselen over de veehouderij. Het samenwerkingsverband vormt de kern van het praktijknetwerk.

Wat is een praktijknetwerk?

Een praktijknetwerk bestaat uit bedrijven of organisaties die samen met de veehouders uit het samenwerkingsverband het projectdoel realiseren. De bedrijven of organisaties leveren kennis, geld of arbeid aan het project. Het praktijknetwerk bestaat bijvoorbeeld uit landbouwondernemingen, kennisinstellingen, AGRO-MKB ondernemingen, adviesbureaus, non-profitorganisaties of overheidsinstellingen.

Alles op een rij

Hoeveel subsidie

Per aanvraag ontvangt u maximaal € 25.000. U krijgt maximaal 80% vergoed van de kosten die onder de subsidie vallen. In totaal is er € 1 miljoen beschikbaar.

Wanneer aanvragen

De subsidie Praktijknetwerken veehouderij kunt u alleen aanvragen van 15 september tot en met 30 oktober 2009.

Hoe aanvragen

U doet uw subsidieaanvraag online in Mijn dossier via www.minlnv.nl/loket. Uw aanvraag verloopt volledig digitaal, dus minder papieren rompslomp.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op onze website: www.minlnv.nl/loket > Subsidie > Praktijknetwerken veehouderij. Daar leest u ook meer over de voorwaarden. Of bel met Het LNV-Loket: 0800 - 22 333 22 (op werkdagen tussen 8.30 en 16.30 uur).

Twijfelt u nog?

Voordat u deze subsidie aanvraagt geven wij u graag advies. Dat is handig als u twijfelt of uw idee wel in aanmerking komt voor subsidie. Beschrijf uw projectidee kort en concreet op één A4 en mail deze naar praktijknetwerken@minlnv.nl. Dit kan nu al. U krijgt dan zo snel mogelijk een antwoord.

Ook interessant voor veehouders

In 2009 is er nog een subsidie speciaal voor veehouders:

Investerings in integraal duurzame stallen

Aanvragen van 18 augustus t/m 18 september 2009
€ 2,5 miljoen beschikbaar

Colofon

Redactie: Dienst Regelingen

Vormgeving: Tappan Communicatie

Drukwerk: RR Donnelley

Dienst Regelingen is uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.